

LITERÁRNY

TYŽDENNÍK

37 – 38

2020

dvočísl

Ročník XXXIII. Vyšlo 28. októbra 2020

Cena 1,50 €

Z OBSAHU: ESEJ: *Globálna moc vírusu* (V. Šabík) + **DEJINY:** *K 30. výročiu zápasov za prijatie slovenčiny ako štátneho jazyka* (J. Bobák) + **ROZHLAS/LITERATÚRA:** *Zázračný oriešok 2020* (J. Martincová) + **DIVADLO:** *Ludská a umelecká múdrosť GUSTÁVA VALACHA* (M. Polák); **FILM:** *Snímka Ržev o osudoch obyčajných sovietskych vojakov a dôstojníkov* (M. Mindár) + **VIZUÁLNE UMENIE:** *Slovenské sklo utajené až v Normandii* (D. Mikolaj) + **SLOVENSKÝ VIDIEK:** *VÝSLEDKY ANKETY o rozvoji vidieka a potravinovej bezpečnosti* + **HUDBA:** *Pre poslucháčov i organových virtuózov* (S. M. Fecsková) + **PŮVODNÁ TVORBA/PRÓZA:** Katarína Mikolášová: *Zázračná priadza* + **POÉZIA:** Elena Šimkaninová: *Nad Tatrami tancuje dážď*; Ingrid Lukáčová: *Slovo dýcha* + **RECENZIE:** Dalimír Hajko: *Noc hladania, dni radosti: Nad dolnozemskou literatúrou* (L. Perný) + *Dramatický a hlboko ľudský príbeh prozaika BYSTRÍKA ŠIKULU* (Peter Mišák, Miroslava Avramovová, Hana Košková) + **NEKROLÓGY:** *Opustili nás spisovatelia pre deti JOZEF PAVLOVIČ, DAGMAR WAGNEROVÁ a kameraman a básnik MARIÁN MINÁRIK* + **SERVIS** + **LITERÁRIUM** + **FÓRUM KULTÚRNEJ VEREJNOSTI** +

Atrakcia vo Vysokých Tatrách – liška Eliška pózuje turistom pri nakrúcaní. Foto: František Mach

VÝSLEDKY ANKETY Neziskovej organizácie rozvoja vidieckej turistiky v Modre a redakcie Literárneho týždenníka

O ROZVOJI VIDIEKA A POTRAVINOVEJ BEZPEČNOSTI

V ostatných mesiacoch sa verejná diskusia výraznejšie obracia k problematike potravinovej bezpečnosti obyvateľov Slovenskej republiky a v tej súvislosti sa diskutuje aj o produkčnej výkonnosti nášho poľnohospodárstva, ktorá v uplynulých rokoch klesá. Navyše čoraz viac potravín predávaných v našom maloobchode sa dováža zo zahraničia. Významnú úlohu v tomto diskurze zohrávajú obavy z možného zlyhania európskeho, resp. globálneho potravinového trhu v prípade mimoriadnej či katastrofickej situácie vyvolanej pandemickou chorobou, prírodnou pohromou či vojenským konfliktom. O to aktuálnejšou sa stáva otázka potravinovej sebestačnosti štátu. Je známe, že Česko-Slovensko v osemdesiatych rokoch – aj keď, isteže, v podmienkach studenej vojny – pomerne úspešne zabezpečovalo politickými prostriedkami potravinovú sebestačnosť, čo majú naši spoluobčania ešte v živej pamäti.

Redakcia *Literárneho týždenníka* (LT) pôvodne plánovala uskutočniť diskusné okrúhle stoly odborníkov na témy rozvoja a obnovy slovenského poľnohospodárstva a vidieka, kultúrnej turistiky, vidieckej turistiky a agroturistiky. Diskusné fórum sa malo uskutočniť v rámci odbornej konferencie, ktorú každoročne usporadúva Nezisková organizácia rozvoja vidieckej turistiky v Modre (NORVT) v penzióne Harmónia – podobne ako v minulom kalendárnom roku, keď sme zorganizovali diskusné fórum odborníkov na tému *Minulosť, súčasnosť a budúcnosť slovenského vidieka* (LT 25 – 26/1019, s. 7), na ktoré reagovali viaceré príspevky, napr. *Niekoľko poznámok k problematike vidieka a k jeho rozvoju* (S. Buchta – F. Mach, LT 33 – 34/19, s. 7), *Je náš vidiek vidiekom* (J. Martincová, tamže, s. 1, 7), *Nevyužitý potenciál Slovenska* (Š. Cifra, tamže, s. 1) či *Vidiek je kultúra, architektúra jej prejav* (M. Šarafín, LT 27 – 28/2019, s. 3). Situácia okolo pandémie koronavírusu však usporiadanie okrúhlych stolov znemožnila. Preto sme prijali návrh NORVT pripraviť anketu, ktorej výsledky vám prinášame.

Respondenti v anketе reagujú tak na aktuálne otázky budúcnosti nášho poľnohospodárstva a rozvoja vidieka, ktoré zvýraznila pandémia, ako aj na témy plánované v rámci diskusných stolov vrátane významu podpory kultúrnej turistiky, vidieckej turistiky a agroturistiky. NORVT v spolupráci s redakciou LT oslovila odborníkov z vedeckej a akademickej sféry i ďalšie osobnosti z agrozorútu, praktických poľnohospodárov, pedagógov, manažérov, politikov, občianskych aktivistov,

Skanzen v Zuberci. Foto: František Mach

ale aj radových občanov-spotrebiteľov, aby sa vyjadrili k nastoleným otázkam. Ich názor na možnosti zvýšenia výrobnnej výkonnosti a konkurencieschopnosti domáceho poľnohospodárstva a potravinárstva nás zaujímal aj v súvislosti s možnosťami, ktoré poskytne pripravovaný *Program obnovy* zameraný na odstránenie nežiadúcich ekonomických a sociálnych následkov súčasnej epidémie COVID-19, ako aj iné návrhy na podporu rozvoja slovenského vidieka.

Ing. František Mach, CSc.
riaditeľ NORVT v ModreŠtefan Cifra
šéfredaktor *Literárneho týždenníka*
Pokračovanie na s. 9 →→→

Mozog

EUBOMÍR PAJTINKA

Podobá sa vylúsknutému vlašskému orechu. Množstvo záhybov, kľučiek. Na počudovanie v jeho sivej hmote nie sú nijaké nervové zakončenia. Ak by sa vám náhodou ktosi dostal do mozgu a hrabal sa tam, nič nebudete cítiť. Cítíme úplne inými časťami tela.

Niektorí hovoria, že myslieť bolí. Myslieť – to je tá vzácna činnosť, keď po dráhach v mozgu prebiehajú rozličné impulzy, keď hľadáme riešenia, keď si na niečo spomíname, keď veci kombinujeme. Mozog je zvláštny aj v tom, že ho nemožno vypnúť ako motor auta či rádio. On pracuje stále. Jediné, čo sme schopní, je sadnúť si na pokojné miesto, relaxovať, dávať mozgu menej podnetov na premýšľanie a tým znížiť jeho aktivitu. Pravda, nájdú sa aj takí, čo svoj mozog totálne šetria, aby mu hádam neublížili, a používajú ho len v nevyhnutných a život ohrozujúcich situáciách.

Mozog je mimoriadne dôležitý pre vedcov, lekárov, umelcov, politikov a, samozrejme, pre učiteľov. Nielen učiteľský mozog ako taký, ale aj mozgové závitky žiakov, ktorí sedia pred učiteľmi v triede, resp. v čase koronavírusu ani to nie. Ako im rozhybať mozgy, ako ich donútiť a dotlačiť do toho, aby si zapamätali to, čo ich chceme naučiť, ako doceliť, aby mysleli počas vyučovania na náš výklad a svoj prospech z naučeného. Z nových vedomostí. Doba priniesla situáciu, že už pomaly osem mesiacov nesedeli žiaci poriadne v školských laviciach a učia sa „na diaľku“. Čo myslíte, dá sa nahradiť priama učiteľská práca v triede vizualizáciou? Faktom je aj to, že veľmi veľa žiakov (a aj učiteľov) nemá zariadenia na vzdelávanie „cez éter“. Nikto z politikov, ktorí dnes rozhodujú o vzdelávaní žiakov novým spôsobom, ešte nespomenul túto „drobnosť“. Ba ani sám minister, ktorému to však treba asi odpustiť, lebo nikdy neučil... Faktom je, že množstvo mozgových závitov dnes zaháľa, a prídeme čas, keď nám to budúcnosť zráta.

Niektorí ľudia na tomto svete majú výnimočné mozgy, ktoré pracujú ako si inak ako naše, bežné. Napríklad takí nositelia Nobelovej ceny, vynálezcovia, ale aj spisovatelia, matematici, fyzici, informatici a ktoviekto ešte. Ich mozgy, to sú akési ferrari medzi mozgami. Netradičné, nezvyčajné, ktoré sú schopné krásne tvoriť a pracovať. A potom je v súvislosti s mozgom dôležitá ešte jedna vec – pevná vôľa, chuť pracovať s mozgom, namáhať sa, trpezlivosť, vytrvalosť, bojovnosť, schopnosť nedať sa znepokojiť prvým neúspechom.

Pravdupovediac, v dejinách museli Slováci svoje mozgy používať nielen na to, aby si zabezpečili osobnú existenciu, ale aj národnú. Neraz nebol čas na veľké myšlienky, ale mali sme aj my vynikajúce mozgy, ktorých myšlienky a riešenia obohatili svetovú pokladnicu vedy, techniky a umenia celého ľudstva. A potom – k slovenskej fortiteľnosti bol potrebný aj mozog, videnie logiky vecí. Slováci neboli špekulanti. Dnes je to neraz iné – špekulujú rovnako ako iné národy v trhovom svete.

Unikátom je, keď náš mozog vymyslí a my s jeho pomocou urobíme, vytvoríme niečo výnimočné, na čo ešte nikto nikdy nikde z pozemšťanov neprišiel.

Mozog je aj skladisko spomienok, ale aj úložisko toho, čo sme sa naučili, čo sme si zapamätali. Je to sklad, v ktorom je veľa potrebných, ale aj nepotrebných vecí. Haraburdia, ktoré zabera možno miesto užitočnejším veciam. Aj v hlave treba mať poriadok a upratané. Treba mať jasno v svojej filozofii života, v hodnotách. V cieľoch i našich úsiliach, plánoch. A treba mať aj priority, ktoré sú dôležité ako piliere mosta našej budúcnosti.

Spomienky, ktoré nosíme v hlave, sú úžasné, voňajú a osviežujú, pravda, ak sú príjemné, ale môžu aj bolieť a trápiť, ak sa dotýkajú niečoho,

Pokračovanie na s. 2 →→→

Budúce číslo LT vyjde
v stredu 11. novembra 2020.e-mail: literarny.tyzdennik@gmail.com,
www.literarny-tyzdennik.sk

9 1770862 599004 37